

**Влада на Република Северна Македонија
Државен Инспекторат за животна средина**

**ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТА НА ДРЖАВЕН ИНСПЕКТОРАТ ЗА
ЖИВОТНА СРЕДИНА ЗА ПЕРИОДОТ
ЈУЛИ-ДЕКЕМВРИ 2023 ГОДИНА**

Дел. Бр. 02-66/1

Датум: 15.01.2024 година

Место: Скопје

Сретен Стојковски

[име и презиме]

Директор

[функција / звање на раководител на инспекциска служба]

(м.п.)

[потпис]

Влада на Република Северна Македонија
Државен Инспекторат за животна средина

ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТА НА ДРЖАВЕН ИНСПЕКТОРАТ ЗА
ЖИВОТНА СРЕДИНА ЗА ПЕРИОДОТ
ЈУЛИ-ДЕКЕМВРИ 2023 ГОДИНА

Дел. Бр. 02-60/1

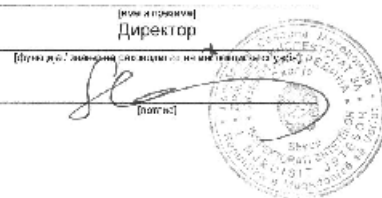
Сретен Стојковски

Датум: 15.01.2024 година

[име и презиме]
Директор

Место: Скопје

[МП]

Содржина

I.	Резиме.....	4
II.	Управување со ризици	6
II.1.	Дефинирање на ризични области.....	8
II.2.	Извори на информации и податоци за идентификување и утврдување на ризикот.....	9
II.3.	Следење на работата на инспекциски служби и проценка на ризик	10
II.4.	Критериуми за идентификување субјекти на инспекциски надзор	10
III.	Организација и раководење.....	11
III.1.	Правен статус на институцијата.....	11
III.2.	Раководство.....	12
III.3.	Надлежности.....	12
III.4.	Организациска структура.....	14
III.5.	Состојба со човечки ресурси	14
IV.	Инспекциски надзор.....	18
V.	Обука на инспекторите и административните службеници	24
VI.	Буџет и финансирање	25
VII.	Меѓународна соработка.....	26
VIII.	Други активности на инспекциската служба.....	27
VIII.1.	Начело на транспарентност и јавност	27
VIII.2.	Односи со медиуми.....	27
VIII.3.	Интернет страница.....	278
VIII.4.	Соработка со други инспекциски служби и државни институции	28
VIII.5.	Соработка со бизнис заедницата и граѓански здруженија.....	29
VIII.6.	Соработка со образовни и научни институции.....	29
VIII.7.	Проекти	30
IX.	Заклучоци и препораки.....	32

I. Резиме

Директорот на Државниот инспекторат за животна средина, согласно член 35 од Законот за инспекциски надзор („Сл. Весник на Република Северна Македонија“ бр. 102/19) и Правилникот за формата и содржината на извештајот за работа на инспекциската служба за претходните шест месеци и на годишниот извештај за работа на инспекциските служби („Сл. весник на Република Северна Македонија“ бр. 238/19), донесе извештај за работа на Државниот инспекторат за животна средина за периодот ЈУЛИ-ДЕКЕМВРИ 2023 година.

Управување со ризици. Државниот инспекторат за животна средина има воспоставено процес за управување со ризиците и врз основа на член 32, став (4) од Законот за инспекциски надзор, има донесено Методологија за проценка на ризик при планирање на инспекциски надзори, со цел да се воспостави рамка во која ќе се вгради и ќе се развива управувањето со ризици во процесот на инспекциски надзор, односно насочување на ресурсите на Инспекторатот онаму каде ризикот за сериозни неправилности е најголем, а при тоа користејќи минимум потребно ниво на интервенција, за да се обезбеди усогласеност.

Организација и раководење. Државниот инспекторат за животна средина е организиран административно како орган во состав на Министерството за животна средина и просторно планирање, со својство на правно лице и корисник на буџет од прва линија. Во поглед на раководењето, надлежностите и организациската структура, инспекторатот е организиран во четири сектори со 11 одделенија и едно самостојно одделение надвор од секторите. Во однос на човечките ресурси, во второто полугодие од 2023 година, бројот на државни инспектори изнесува 25 (24*) од кои 18 се државни инспектори за животна средина, 4 (3*) се водостопански инспектори (*1 Главен водостопански инспектор од 01.12.2023 поднесе отказно барање и го напушти ДИЖС, додека 1 виш водостопански и 1 помлад водостопански инспектор се под менторство), а тројца се државни инспектори за заштита на природата (1 помлад инспектор за заштита на природата е под процес на менторство). Во вторите шест месеци не се реализирани нови вработувања, односно унапредувања, единствено има 1 заминување на Главен Водостопански Инспектор кој поднесе отказно барање и од 01.12.2023 не е во работен однос во ДИЖС.

Инспекциски надзор. Во извештајниот периодот јули - декември 2023 година Државниот Инспекторат за животна средина планирал 821 инспекциски надзори, од кои 664 редовни инспекциски надзори, 10 вонредни надзори и 147 контролни инспекциски надзори. Во наведениот период се реализирани 955 инспекциски надзори од кои 600 редовни, 180 вонредни и 175 контролни инспекциски надзори. Притоа вкупниот план е надминат за 134 инспекциски надзори, односно за 11,6%.

Санкции: Санкциите се прикажани табеларно (прекршочна постапка)

Правен субјект	Постапка	Износ на санкција (евра)
ТАБ МАК Пробиштип	СУД	88.000
ДПТУ КУЛ К-ЛАРА ДООЕЛ с.Теранце	Спогудување МЖСПП	13.000 до 14.000 700 за управителот
ЕКОН ЕЛЕКТРОН ДОО, СКОПЈЕ	Спогудување МЖСПП	36-40.000
ЈП Дрисла	СУД	110.000-120.000
САНС АГ, Штип	СУД	25.000 до 28.000
ДТУ Еко Ливинг	Платен налог	9.000
Таневски ДООЕЛ Куманово	СУД	13.000-14.000
Порцелана Студио Асфалтна база, Скопје	Спогудување МЖСПП	6.500
ВЕ Група, Радовиш	Спогудување МЖСПП	Опомена
ЕКОН Електрон, Скопје	Спогудување МЖСПП	18.000
Голец Компани, Тетово	СУД	250-правно лице 100-одговорно лице
Физичко лице Ј.М, Скопје	Платен налог	125
Физичко лице Д.Р, Скопје	Платен налог	125
Вкупно		338.800

Поднесени се 2 кривични пријави: против непознат сторител до Основно Јавно Обвинителство Струга (тампонирање на земјиште до Охридско Езеро) и против правните субјекти Рецикл ЕКО-СТАРТ и САТУС, двата од Скопје до Основното Јавно Обвинителство Скопје за загрозување на животната средина и природата со отпад.

Обука на инспекторите и административните службеници. Во второто полугодие од 2023 година реализирани се по три генеричките обуки за секој инспектор согласно Годишната Програма за генерички обуки преку платформата Е-учење на Инспекцискиот Совет. Согласно Заклучок на Владата на РСМ се реализирани задолжителни обуки за сајбер безбедност/хигиена за сите вработени во администрацијата. Во месец декември реализирана е еднодневна обука за ЗОУП, ЗИН, акти во инспекциска постапка, записник, решение, жалба, останати правни лекови, прекршочна постапка, претставки.

Буџет и финансирање. Согласно Извештајот за реализацијата на буџетот за второто полугодие од 2023 година на Државниот инспекторат за животна средина, степенот на досегашната реализација изнесува 53,00%.

Меѓународна соработка. Во второто полугодие од 2023 година, Инспекторатот активно учествуваше во реализација на активностите на Европската мрежа на инспекторатите за животна средина (IMPEL), Европската мрежа на судии и обвинители за животна средина и Платформата ЕМРАСТ во рамките на Под-мрежата за криминал во животната средина на Европол и активности во рамки на Интерпол, Под-мрежа за криминал во животната средина.

Други активности на инспекциската служба.

При вршење на редовните работни активности, Инспекторатот ги почитуваше начелата на транспарентност и јавност во согласност со законот, а информации поврзани со и за работата на Државниот инспекторат за животна средина во електронска форма на граѓаните им се достапни на страната (<http://www.sei.gov.mk>). Исто така, преку официјалната фејсбук страна на Државниот инспекторат за животна средина граѓаните можеа да се информираат за тековното работење на инспекторатот, преку отворена и конструктивна комуникација, да споделуваат свои коментари, идеи и прашања.

Заради широкиот спектар на законски овластувања и надлежности, при своето работење Инспекторатот соработуваше со бизнис заедницата, посебно беше нагласена соработката со граѓанските здруженија, образовните и научни институции и сите чинители кои можат да придонесат со своите активности за зголемување на транспарентноста, пред се и нагласената соработка со Државната Комисија за спречување на корупција во делот на транспарентност и интегритет на инспекциската служба.

Со проектите финансирани од разни донатори пред се Европската Унија, се овозможи подобрување на системите за анализа на ризик, како и проценка на ефективноста на работењето на инспекциските служби преку изработени: прирачници, протоколи, стандардни оперативни процедури итн.

Заклучоци и препораки. Општата оценка за реализација на зацртаните програмски цели и задачи, е високо ниво на нивно исполнување, со квалитетно, ефективно и ефикасно почитувањето на роковите, особено во остварувањето на месечните планови за работа на инспекциската служба за II полугодие од 2023 година.

II. Управување со ризици

Со цел да се воспостави рамка во која ќе се вгради и ќе се развива управувањето со ризици во самиот процес на вршење на инспекциски надзор, односно насочување на ресурсите на Државниот инспекторат за животна средина онаму каде ризикот за сериозни неправилности е најголем, а при тоа користејќи минимум потребно ниво на интервенција за да се обезбеди усогласеност, континуирано се применува процесот на управување со ризик, согласно донесената „Методологија за проценка на ризик при планирање на инспекциски надзори“. Законската рамка која се регулира во секторите за инспекциските надзор опфаќа широк спектар на закони и подзаконски акти со кои се уредува организацијата, надлежностите и постапката на вршење на надзор од страна на секој државен инспектор во Инспекторатот. Се идентификуваат периодично законските обврски, субјектите кои при вршењето на дејностите не се придржуваат кон законската регулатива и преземање мерки за нивно санкционирање и санирање на повредите на законските процедури. Заради тоа, управувањето со ризици е од исклучителна важност и претставува составен дел од секојдневното работење на Државниот инспекторат за животна средина. Тоа подразбира воспоставување ефикасен систем на внатрешни контроли, кои треба да се засноваат на: идентификување на ризици и проценка, утврдување на степен на ризици при планирањето на инспекциските надзори, проценка на нивната веројатност и ефект/влијание, следење и

оценка за ризиците, како и утврдување на соодветни внатрешни мерки за контролирање на ризици при спроведување, односно извршувањето на инспекциските надзори. Управувањето со ризиците овозможува: донесување поквалитетни одлуки, подобро предвидување и оптимизирање на расположливите средства и ресурси, согледување на приоритетите, како и избегнување на идните проблеми кои можат да се појават при реализацијата на поставените цели. Целта на управувањето со ризик е да ги доведе ризиците во Инспекторатот на прифатливо ниво со спроведување на мерки кои ќе ја ублажат веројатноста за настанување на ризикот и влијанието на реализацијата на ризик. Ризиците се природен дел од секојдневните активности и не може да се избегнат, но може само да бидат управувани. Тоа значи дека треба да се утврди одредено ниво на "прифатлив ризик" за секој конкретен случај во анализата. Прифатлив ризик е степенот на ризик што раководството е подготвено да го прифати во постигнувањето на своите цели. Според „Правилникот за елементите на проценката на ризикот, како и зачестеноста на спроведувањето на инспекциски надзор врз основа на проценката на ризик („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.247/2019), елементите за проценка на ризик се: тежината на штетните последици и веројатноста за случување на штетните последици. Со Методологијата за проценка на ризик при планирање на инспекциски надзори се пропишува начинот на проценка на ризик, преку идентификација на специфичните ризици во надлежност на контролата од страна на Државниот инспекторат за животна средина и мерењето на степенот на ризиците, а со цел ефективно и ефикасно планирање на обемот и зачестеноста на надзорот над субјектите во областа на животната средина. Месечните планови за инспекциски надзор е важна алатка во управувањето со надзорот, бидејќи ги распоредува ограничените ресурси на Државниот инспекторат за животна средина со цел да постигне максимални ефекти во спречувањето на неправилностите и минимизирање на штетите. Изработката на месечните планови во извештајниот период во најголем дел се засноваа врз проценката на ризиците. Квалитетот на извршувањето на плановите е во директна корелација со квалитетот на проценката на ризиците. Врз основа на горенаведеното, извршена е проценка на очекуваната состојба во областа на инспекциски надзор од аспект на ризиците за неприменување на прописите за секој инспекциски сектор одделно во Државниот инспекторат за животна средина, при што се лоцирани сензитивните точки по закони (проценка на ризици за неприменување на прописите) каде Инспекторатот при вршење на инспекциски надзор обрна поголемо внимание, при што проценката беше извршена врз основа на долгогодишното вршење на инспекциски надзор во изминатите години, односно редовното вршење на инспекциски надзор по закони и области. Како основ при изготвување на плановите во извештајниот период се податоци земени од годишниот план, за што се изготвувани месечни планови од областите за кои е надлежен Инспекторатот, законската регулатива и сл. Оттука, произлегува дека проценката на ризиците е извршена врз основа на два вида влезни информации за проценка на влијанието на ризикот и проценка на веројатноста за појавување на ризикот. Врз основа на тоа, е дадена проценка за очекуваната состојба во областа на инспекциски надзор од аспект на ризиците за неприменување на прописите за секој сектор одделно по закони по кои постапува секторот.

II.1. Дефинирање на ризични области

Предметот на инспекциски надзор се врши врз основа на веќе дефинирани ризични области во животната средина, природата и водостопанството врз основа на одредени критериуми. Со вршење на квалитетни, ефикасни и ефективни инспекциски надзори се намалува ризикот од многу аспекти. Во првото полугодие на 2023 година беа дефинирани следните ризични области каде и беа вршени сите три видови на инспекциски надзори:

- ризичните области во индустриско спречување и контрола на загадувањето (интегрирани еколошки дозволи);
- ризичните области во управувањето со отпадот (сите текови на отпадот);
- ризичните области во заштита на водите (водостопански субјекти);
- ризичните области во заштита на природата (управување со Национални паркови).

Дефинирањето на ризичните области се базираше на утврдените и очекуваните ризици од досегашните инспекциски надзори и врз основа на проценката по ризикот врз животната средина.

Утврдувањето на ризикот се спроведуваше од државните инспектори за животна средина, државните инспектори за заштита на природата и водостопанските инспектори во соработка со експерти од различни области на животната средина, универзитетската и бизнис заедницата преку размена на информации, увид во документација и извештаи за извршени лабораториски испитувања од надлежни институции и овластени и/или акредитирани лаборатории за животна средина. Методологијата за анализа и процена на ризикот е единствена за сите субјекти кои вршат индустриска дејност, односно управуваат со заштитени со закон подрачја и основата им е вршење водостопанска дејност.

Во идентификувањето на ризикот, дополнителни фактори кои се земаа во предвид беа:

- Непостапување по одредбите од Интегрираните еколошки дозволи,
- Непостапување по одредбите од Елаборатите за животната средина;
- Непостапување по одредбите од Законот за заштита на природата;
- Непостапување по одредбите од Законот за водите;
- Непостапување по одредбите од Законите за управување со отпадот, управување со пакување и отпад од пакување, управување со батерии и акумулатори и отпад од батерии и акумулатори и управување со електрична и електронска опрема и отпад од електрична и електронска опрема, односно невоспоставен систем за управување со сите текови на отпадот, немање минимум критериуми за санитарните депонии во РСМ.

Подетален опис на ризичните области кои беа предмет на инспекциски надзор во текот на второто полугодие на 2023 година е идентификуван во следниве области :

- Управување со опасен отпад (отпадно масло, батерии и акумулатори, електронски и електричен отпад и друго)
- Управување со неопасен отпад (складови со метален отпад и промет со забранети предмети и материјали)
- А-ИСКЗ дозволи (контрола на условите наведени во дозволите)
- Елаборати за животна средина (контрола на условите наведени во елаборатите)
- Контрола на Ф-гасови (фреони, системи за ладење)
- Заштитени подрачја на природата (контрола на субјектите кои управуваат со заштитените подрачја и реализација на плановите за управување, недозволено депонирање на отпад на територијата на заштитеното подрачје, појава на пожари, недозволено собирање на заштитени животински и растителни видови),
- Управување со пакување и отпад од пакување.
- Заштита на водите од загадување и управувањето со водите од водостопански аспект, водостопански дозволи за зафат и испуштање на водите, тарифите за вода...

Принципот на превенција имаше исто така висок степен на застапеност при одредување на критериумите за определување на ризичните области.

II.2. Извори на информации и податоци за идентификување и утврдување на ризикот

Државниот инспекторат за животна средина, изворите на информации и податоци за идентификување и утврдување на ризикот ги користи врз основа на вршење на инспекциски надзор, претставки, дојави од правни и физички лица, Фејсбук месинџер и апликација фрешдеск-пријави, преку Е-пошта, информации од граѓански здруженија, медиуми, заклучоци на Влада на Република Северна Македонија, врз основа на добиените резултати од различни мониторинг програми, информации од други надлежни инспекторати, податоци од интерни регистри.

Државниот инспекторат за животна средина, врз основа на член 32 став 4 од Законот за инспекциски надзор, донесе Методологија за проценка на ризик при планирање на инспекциски надзори, со цел да се воспостави рамка во која ќе се вгради и ќе се развива управувањето со ризици во самиот процес на инспекциски надзор, односно насочување на ресурсите на Државниот инспекторат за животна средина онаму каде ризикот за сериозни неправилности е најголем, а при тоа користејќи минимум потребно ниво на интервенција за да се обезбеди усогласеност.

Пристапот базиран на управување со ризици се потпира на факторите на ризик кои произлегуваат од достапните податоци и информации кои се собрани при претходно извршените надзори. Колку постојат повеќе ризик-фактори, толку е поголема веројатноста да се пронајдат неправилности, што пак резултира со повисоко ниво на следење и надзор.

Информациите за овие ризик фактори се прибираат од повеќе извори. Преку користење на ефективен начин на известување, кој се развива со насобраното искуство, инспекциската служба ќе биде во можност да ги насочи ресурсите онаму каде што е потребно поголемо внимание, како и да иницира посебни инспекциски надзори за одредени прашања, а кои се валидирани со проверка на досието (предметот). Управувањето со ризиците, меѓу другото е алатка која им помага на раководните структури да ги предвидат променетите околности и има можност навремено да реагираат на нив. ДИЖС со новиот ЕУ Твининг Проект ќе пристапи кон изготвување на Стратегија за повеќегодишно планирање на инспекциските надзори за период од 3-6 години по плански региони и по области за надзор.

Врз основа на анализирање и утврдување на дополнителните фактори на ризик (Ф-гасови), произлезе потребата од координиран инспекциски надзор со други институции за преземање мерки и активности за контрола и следење на состојбата со увозот на Ф-гасови во државата (Царинската Управа и МЖСПП), односно координирани контроли со Полиција, Царинска Управа и останати надлежни институции во делот на сузбивање на криминалот во животната средина во прекуграничен контекст посебно во делот на отпадот и природата.

II.3. Следење на работата на инспекциски служби и проценка на ризик

Инспекцискиот надзор се заснова на проценка на ризикот. Според степенот, ризикот може да биде низок, среден и висок. Проценката на ризик вклучува анализа, управување и известување за ризикот и се спроведува според Методологијата за проценка на ризик при планирање на инспекциски надзори. Одредени ризици, а особено оние поврзани за здравјето, безбедноста и околината се со висок ризик и тука е оправдано поголемо ниво на мониторинг и навлегување во проверките на субјектите на надзор.

Други пак, ризици можат да бидат едноставни технички неправилности и истите не оправдуваат трошење на време и средства за да се пронајдат, а поради што би се занемариле други посериозни неправилности. Фокусирањето кон ризиците треба да се примени во одредувањето на тоа толку често треба да се врши надзор на субјектите. Субјектите за кои е веројатно дека се усогласени со правилата потребно е поретко да бидат контролирани отколку оние кои работат во поризичен сектор или пак кај кои биле утврдени значајни неправилности во минатото. Сета оваа проблематика ќе биде дел од новата Платформа Е-Инспектор во која согласно планот ДИЖС би се приклучил во текот на првата половина на 2024 година.

II.4. Критериуми за идентификување субјекти на инспекциски надзор

Државниот инспекторат за животна средина како појдовни „критериуми за идентификување на субјекти“ ги користеше наодите од извршените инспекциски надзори во изминатиот период како и регистрите (од областа на животната средина) кои се водат во Министерство за животна средина и просторно планирање, Управата за животна средина и

останатите сектори во рамки на министерството. Оттука произлегува и евентуалната потреба од координирани инспекциски надзори со други инспекциски служби.

Иако првенствено се однесува на национално ниво, аспектот на координација е важен за Инспекторатот. Државниот инспекторат за животна средина, ја зголеми координацијата и пристапот до информации со цел да се заштеди на средства и да се заштитат субјектите од преоптоварување со последователни инспекции од повеќе различни служби. Податоците од инспекциските надзори од други служби се доста важни во одредување на нивото на ризик и опфатот на следниот надзор па поради тоа Државниот инспекторат за животна средина соработуваше со други инспекторати и останати институции по принципот на интероперабилност (Централен регистар, Агенција за вработување итн.). Ваквата координација овозможи добивање податоци од други инспекциски служби и институции за време на планирањето на инспекциските надзори.

Покрај планираните субјекти за надзор земени од регистрите за месечните планови, инспекторите вршеа голем број на инспекциски надзори над останати правни субјекти и физички лица, и постапуваа по барање на субјекти, а извршените надзори ги евидентираа во Регистар Б (регистар на инспекциските надзори) и шестмесечните извештаи за работа, како вонредни (ненајавени) инспекциски надзори, согласно Законот за инспекциски надзор и Законот за инспекциски надзор во животната средина. Инспекторатот мора да има во предвид и фактот дека треба да изврши и правилна проценка дека секоја активност која се планира да се преземе како одговор на ризикот е пропорционална на ризикот, односно истата ќе придонесе за негово минимизирање на прифатливо ниво.

Со цел да се подобри ефикасноста на управувањето со ризиците и обезбеди клучните ризици да се утврдуваат и третираат, се воспоставува соодветен систем за следење и известување за ризиците. Доколку се сменат околностите врз основа на кои е направена проценката на ризикот, инспекциската служба ќе изврши ревизија на проценката на ризикот, која ќе биде земена предвид при подготвувањето на плановите за работа на ДИЖС. Во план е во текот на 2024 година да се изготви измена на Методологијата за процена на ризик и нивоата на сложеност по закони.

III. Организација и раководење

III.1. Правен статус на институцијата

Државниот инспекторат за животна средина до мај 2014 година беше орган во состав на Министерството за животна средина и просторно планирање без правен субјективитет и сопствена буџетска сметка, а од мај 2014 година согласно измените и дополнувањето на Законот за животната средина (Сл. Весник на РМ бр.187/2013) членот 194 став (7), сеуште адиминистративно е орган во состав на МЖСПП, има својство на правно лице, со сопствена буџетска сметка како буџетски корисник од прва линија, самостојно спроведува постапки за вработување согласно со закон и одлучува за правата и обврските од работен однос.

Во Службен Весник на РСМ бр.99/2022 е објавен новиот Закон за инспекциски надзор во животната средина, кој закон ја уредува организацијата на инспекцискиот систем во

животната средина, планирањето на инспекциските надзори, изготвување на стратешки документи итн.

III.2. Раководство

Државниот инспекторат за животна средина, работите од својата надлежност ги извршува преку:

- директорот на Инспекторатот, кој го именува и разрешува Владата на Република С. Македонија,
- генералниот инспектор за животна средина, раководителите на сектори и одделенија, инспекторите за животна средина, инспекторите за заштита на природата и водостопанските инспектори и
- стручно-административната служба во Инспекторатот во делот на административното и финансиско работење.

III.3. Надлежности

Основна функција на Државниот Инспекторат за животна средина е спроведување на инспекциски надзор во согласност со законските прописи и други правни акти со кои се регулирани прашања од сферата на заштитата на животната средина, природата и водостопанството. Инспекторатот врши инспекциски надзор над примената на техничко-технолошките мерки за заштита на воздухот, водите, земјиштето, флората и фауната од деградирање и загадување, заштита на гео и биодиверзитетот, посебното природно богатство (Национални Паркови, споменици на природата, парк шуми, орнитолошки резервати и други заштитени подрачја со закон), заштита на озонската обвивка, заштита од штетна бучава емитирана во животна средина, превенција од еколошки инциденти.

Со Законот за инспекциски надзор во животната средина кој е целосно усогласен со материјалниот Закон за инспекциски надзор се уредуваат начелата, надлежноста, организацијата на ДИЖС, како и постапките на инспекцискиот надзор. Работењето на Инспекторатот покрај со овој закон се дефинирани и со Законот за животната средина, Законот за заштита на природата, Законот за водите, односно вкупно дваесет и осум закони и околу две стотини и шеесет подзаконски акти. Инспекторатот е основан согласно Законот за организација и работа на органите на државната управа, а својата организација, надлежности, овластувања, постапки и сл. ги врши согласно Законот за инспекциски надзор во животната средина и други материјални закони.

Промени во полугодието во поглед на надлежностите на Државниот инспекторат за животна средина се направени во законодавството од областа на животната средина, природата и водостопанството и тоа во следните закони:

*Во тек се измени на Законот за води и Законот за животната средина, а во припрема е изготвување на нов Закон за заштита на почвите, потоа Закон за прекугранична трговија со загрозени видови (CITES), Закон за Белчишко Блато, Закон за Студенчишко Блато, Закон за репрогласување на Кањон Матка, Закон за репрогласување на Охридско Езеро, а во парламентарна процедура е Законот за контрола на индустриски емисии.

Врз основа на новиот Закон за инспекциски надзор во животната средина се изготвени и усвоени два Правилника и тоа:

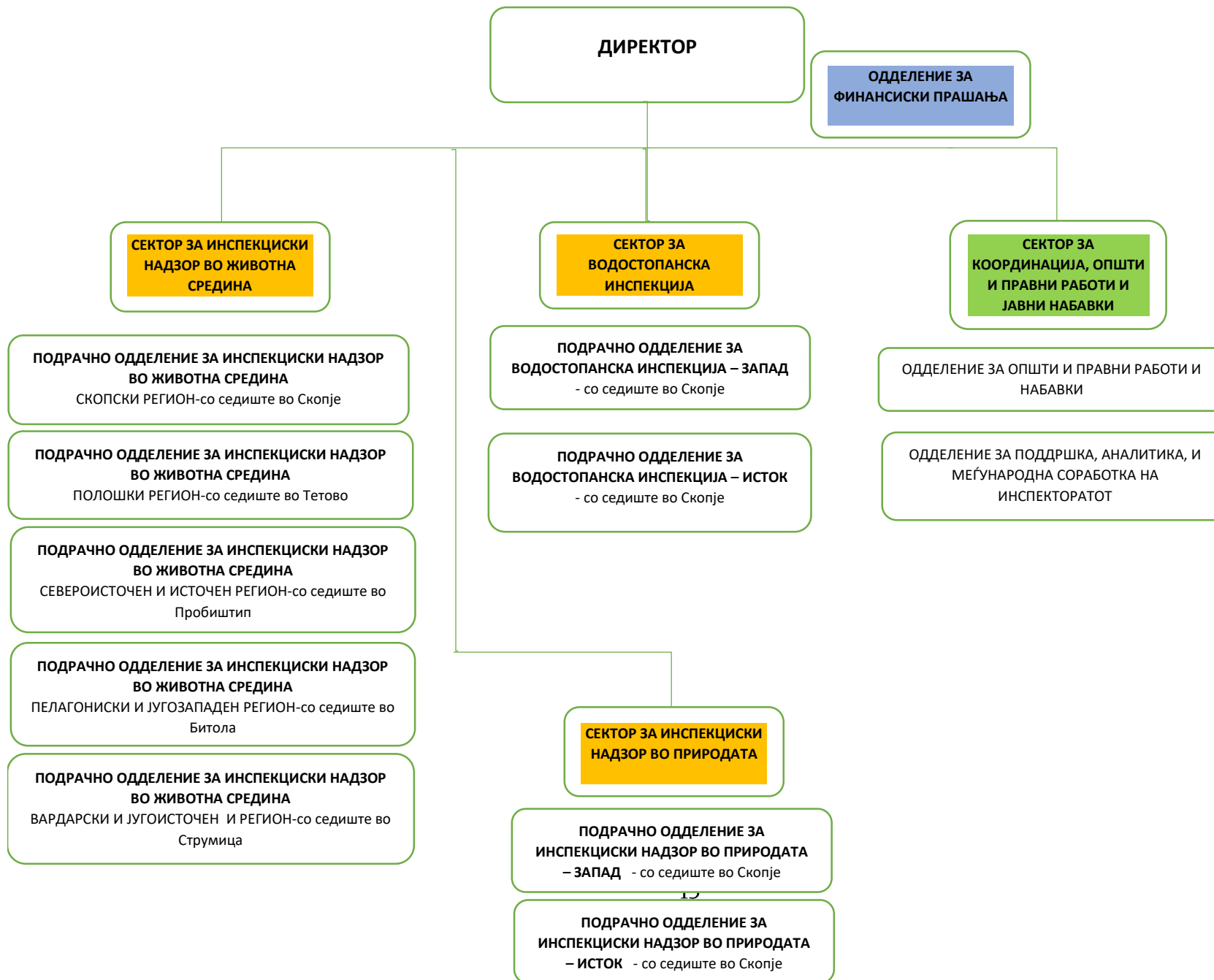
-ПРАВИЛНИК ЗА ВИДОТ И НАЧИНОТ НА ПРЕСМЕТКА НА ТРОШОЦИТЕ НА ИНСПЕКЦИСКИОТ НАДЗОР ВО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА (Службен весник на РСМ бр.233/2023) и

-ПРАВИЛНИК ЗА ФОРМАТА И СОДРЖИНАТА НА ГОДИШНИОТ ПЛАН ЗА ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР ВО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, НАЧИНОТ НА НЕГОВАТА ПОДГОТОВКА И ДОНЕСУВАЊЕ, КАКО И НАЧИНОТ НА СЛЕДЕЊЕТО НА НЕГОВАТА РЕАЛИЗАЦИЈА (Службен весник на РСМ бр.244/2023).

III.4. Организациска структура

Заради остварување на законските надлежности, обединување на повеќе меѓусебно поврзани функции, како и заради организирање, следење и координирање на работите од надлежност на одделенијата во нивните состави и унапредување на нивната меѓусебна соработка и заради непосредно извршување на нормативно-правни, стручно-аналитички, управни, информатичко-технолошки, оперативни и стручно-административни работи, во ДИЖС се формирани следните организациски единици како на органограмот:

- (1) Сектор за инспекциски надзор во животната средина и природата со 5 подрачни одделенија за инспекциски надзор во животната средина.
- (2) Сектор за инспекциски надзор во природата со 2 подрачни одделенија за инспекциски надзор во природата.
- (3) Сектор за водостопанска инспекција, со 2 подрачни одделенија за инспекциски надзор.
- (4) Сектор за координација, општи и правни работи и јавни набавки со две одделенија со седиште во Скопје, и
- (5) Одделение за финансиски прашања

III.5 Состојба со човечки ресурси

Државниот инспекторат за животна средина заклучно со 31.12.2023 година брои вкупно 29 вработени (28+1), вклучувајќи го и директорот на инспекторатот (систематизирани работни места без директорската позиција се вкупно 53, пополнети работни места вкупно 28 или пополнетост на работни места од 52.8%). Врз основа на Правилникот за систематизација на работните места кој е одобрен од Министерството за информатичко општество и администрација, од вкупно 38 систематизирани работни места на инспектори, пополнети се вкупно 24 работни места или 63.2 % реализација на работните места, а од вкупно 15 систематизирани работни места на административни и помошно технички лица, пополнети се вкупно 4 работни места или 26.7 % реализација на работните места.

Во второто полугодие од 2023 година не се реализирани нови вработувања, односно унапредувања во ДИЖС, а единствено главниот водостопански инспектор од 01.12.2023 по свое барање поднесе отказно решение.

Табела - Преглед на вкупен број на систематизирани и пополнети работни места во ДИЖС

Ниво	Систематизирани работни места прикажани во 2023 година	Пополнети работни места заклучно со 31-12-2023 со промени во II полугодие 2023 година	Промени во II полугодие 2023 година
Б1	1	1	
Б2	4	2	-1
Б4	12	6	
В1	24	13	
В2	1		
В4	8	4	
Г1	2	1	
Г4	1	1	
Вкупно	53	28	

Табела - Преглед на бројот на систематизирани и пополнети работни места за инспектори и нивоа по вид - звање

Ниво	Систематизирани работни места прикажани во 2023 година	Пополнети работни места заклучно со 31-12-2023 со промени во II полугодие 2023 година	Промени во II полугодие 2023 година
Б1 – генерален инспектор	1	1	
Б2 – главен инспектор	3	2	-1
Б4 – виш инспектор	9	6	
В1 – советник инспектор	19	12	
В4 – помлад инспектор	6	3	
Вкупно	38	24	

Табела - Преглед на бројот на инспектори кои вршеа инспекциски надзор, по вид, возраст и звање во период 01.07-31.12.2023 година

Вид	Инспектор за животна средина						Инспектор за природа						Инспектор за води						Вкупно инспектори					
	<30 г.	31-40 г.	41-50 г.	51-60 г.	>60 г.	Вкупно	<30 г.	31-40 г.	41-50 г.	51-60 г.	>60 г.	Вкупно	<30 г.	31-40 г.	41-50 г.	51-60 г.	>60 г.	Вкупно	<30 г.	31-40 г.	41-50 г.	51-60 г.	>60 г.	Вкупно
Б1 - генерален инспектор				1		1																1		1
Б2 - главен инспектор				1		1				1		1										2		2
Б3 - пом. главен инспектор																								
Б4 - виш инспектор			1		2	3			1		1				2		2			2	2	2		6
В1 - советник инспектор			5	4	3	12															5	4	3	12
В2 - самостоен инспектор																								
В3 - помошник инспектор																								
В4 - помлад инспектор	1					1	1					1	1					1	3					3
Вкупно	1	2	5	7	4	18	1		1	1		3	1			2		3	3		7	9	5	24

Во второто полугодие на 2023 година, инспекциски надзори во делот на животната средина вршеа вкупно 18 (осумнаесет) Државни инспектори за животна средина, од кои 1 Генерален Инспектор за животна средина, 1 Главен Инспектор за животна средина, 3 Виши инспектори за животна средина, 12 Инспектори за животна средина и 1 Помлад инспектор за животна средина. Инспекциските надзори во делот за водостопанство се реализираа со два Водостопански инспектори од кои еден Главен Водостопански Инспектор (заклучно со 30.11.2023) и еден Виш Водостопански Инспектор, додека 1 Виш Водостопански Инспектор и 1 Помлад Водостопански Инспектор се на менторски период, а во делот на заштитата на природата надзори вршеа 1 Главен Инспектор за заштита на природата и 1 Виш Инспектор за заштита на природата, додека 1 Помлад Инспектор за заштита на природата е на менторски период.

Од вкупниот број на државни инспектори (24), 30%, односно 8 инспекторки се жени, а останатите 16 се мажи или 70%.

Наградување и унапредување

Во овој извештаен период, нема наградени службеници, а немаше ниту унапредени службеници.

Пријавени неправилности

Во извештајниот период не се евидентирани неправилности.

Интегритет

Во II - полугодие на 2023 година е изработен и објавен на веб страната на ДИЖС Годишниот План за проценка на ризици од корупција во ДИЖС за 2024 година.

IV. Инспекциски надзор

Државниот инспекторат за животна средина како појдовни „критериуми за идентификување на субјекти“ се служеше со наодите од извршените инспекциски надзори во изминатиот период како и регистрите (од областа на животната средина-А-ИСКЗ, Елаборати, отпад, водите и природата) кои се водат во Министерство за животна средина и просторно планирање и База на податоци на ДИЖС (изработен во соработка со Институтот за Комуникациски Студии). Инспекцискиот надзор се заснова според степенот на сложеноста на инспекцискиот надзор, а согласно Одлуката за утврдување на коефициенти на сложеност на инспекцискиот, донесена од страна на директорот на Инспекторатот, која во текот на 2024 година ќе претрпи измени.

Државните Инспектори за животна средина, своите инспекциски контроли ги вршат врз основа на надлежностите кои произлегуваат од Законот за животната средина, законодавството од областа на управувањето со отпад, квалитет на амбиенталниот воздух итн, како и донесените подзаконски акти.

Водостопанските инспектори, постапуваа согласно одредбите од Законот за води и Законот за утврдување на цените на водните услуги и подзаконските акти од овие два закона, додека Државните Инспектори за заштита на природата постапуваа согласно Законот за заштита на природата и подзаконските акти од истиот.

Во извештајниот периодот јули - декември 2023 година Државниот Инспекторат за животна средина планирал 821 инспекциски надзори, од кои 664 редовни инспекциски надзори, 10 вонредни надзори и 147 контролни инспекциски надзори. Во наведениот период се реализирани 955 инспекциски надзори од кои 600 редовни, 180 вонредни и 175 контролни инспекциски надзори. Притоа вкупниот план е надминат за 134 инспекциски надзори, односно за 11,6%.

Утврдени се 244 неправилности/законски повреди за кои се изготвени 244 решенија со кое се наредуваат или забрануваат одредени активности, односно се поведени постапки за санкционирање. Цениме дека планирањето на неправилности пред се делува субјективно при изборот на областа на која ќе се акцентира инспекциската мерка и во најголем број на случаеви предвидените откривања и претпоставените инспекциски мерки не се реализираат по дадениот план, односно најголем број на преземени инспекциски мерки произлегуваат од реализираните вонредните инспекциски надзори. Досегашното искуство кажува дека планирањето на неправилности е неефикасно, иако процената е извршена врз основа на стекнатата пракса при долгогодишното вршење на инспекциски надзор во минатото во областите за кои е надлежен инспекторатот, законската регулатива и сл. изворите на информации и податоци за идентификување настанување на ризичните области досега ги користеше врз основа на вршење на инспекциски надзор, претставки, пријави, дојави од правни и физички лица, информации од здруженија, медиуми, заклучоци на Влада на Република Северна Македонија, информации од други надлежни инспекторати и сл. Потребни се измени на Законот за инспекциски надзор во овој и во други делови кои се иницирани при работилниците пролетта 2022 година, одржани во Охрид, пред се заради поефикасно спроведување на самите надзори и целата припрема за истите.

Реализирани се повеќе вонредни инспекциски увиди на територијата на целата држава на барање на Министерството за внатрешни работи во делот на управувањето со отпад, со цел сузбивање на нелегални дејствија при постапување со истиот. Контролите беа реализирани во соработка со Царинската Управа како и Државниот Пазарен Инспекторат и Управата за Јавни Приходи.

Санкции:

Правен субјект	Постапка	Износ на санкција (евра)
ТАБ МАК Пробиштип	СУД	88.000
ДПТУ КУЛ К-ЛАРА ДООЕЛ с.Теранце	Спогудување МЖСПП	13.000 до 14.000 700 за управителот
ЕКОН ЕЛЕКТРОН ДОО, СКОПЈЕ	Спогудување МЖСПП	36-40.000
ЈП Дрисла	СУД	110.000-120.000
САНС АГ, Штип	СУД	25.000 до 28.000
ДТУ Еко Ливинг	Платен налог	9.000
Таневски ДООЕЛ Куманово	СУД	13.000-14.000
Порцелана Студио Асфалтна база, Скопје	Спогудување МЖСПП	6.500
ВЕ Група, Радовиш	Спогудување МЖСПП	Опомена
ЕКОН Електрон, Скопје	Спогудување МЖСПП	18.000
Голец Компани, Тетово	СУД	250-правно лице 100-одговорно лице
Физичко лице Ј.М, Скопје	Платен налог	125
Физичко лице Д.Р, Скопје	Платен налог	125
Вкупно		338.800

Поднесени се 2 кривични пријави: против непознат сторител до Основно Јавно Обвинителство Струга (тампонирање на земјиште до Охридско Езеро) и против правните субјекти Рецикл ЕКО-СТАРТ и САТУС, двата од Скопје до Основното Јавно Обвинителство Скопје за загрозување на животната средина и природата со отпад.

Табела 3 Преглед на вкупниот број на откриени неправилности и сprovedени инспекциски надзори според вид во второто полугодие на 2023 година, по региони и општини

Ред.Бр.	Регион/Општина	Вид на надзор			Вкупно надзори	Вкупно неправилн.
		Редовен надзор	Вонред. надзор	Контрол. надзор		
	Вардарски регион	121	40	59	220	56
1	Велес	26	13	35	74	28
2	Градско	7	1		8	1
3	Демир Капија	12	2	2	16	3
4	Кавадарци	27	12	12	51	9
5	Лозово	1	1	1	3	1
6	Неготино	28	4	3	35	6
7	Росоман	12	5	2	19	4
8	Свети Николе	4		1	5	1
9	Чашка	4	2	3	9	3
	Источен регион	58	27	19	104	37
10	Берово	10	2	4	16	4
11	Виница	3	1		4	1
12	Делчево	2	2	2	6	4
13	Зрновци	1			1	
14	Карбинци	6	1	3	10	1
15	Кочани	3	6	1	10	5
16	Македонска Каменица	4	2		6	1
17	Пехчево	5	1		6	2
18	Пробиштип	7	1		8	2
19	Чешиново-Облешево	1	5		6	4
20	Штип	16	6	9	31	13
	Југозападен регион	51	9	10	70	12
21	Вевчани					

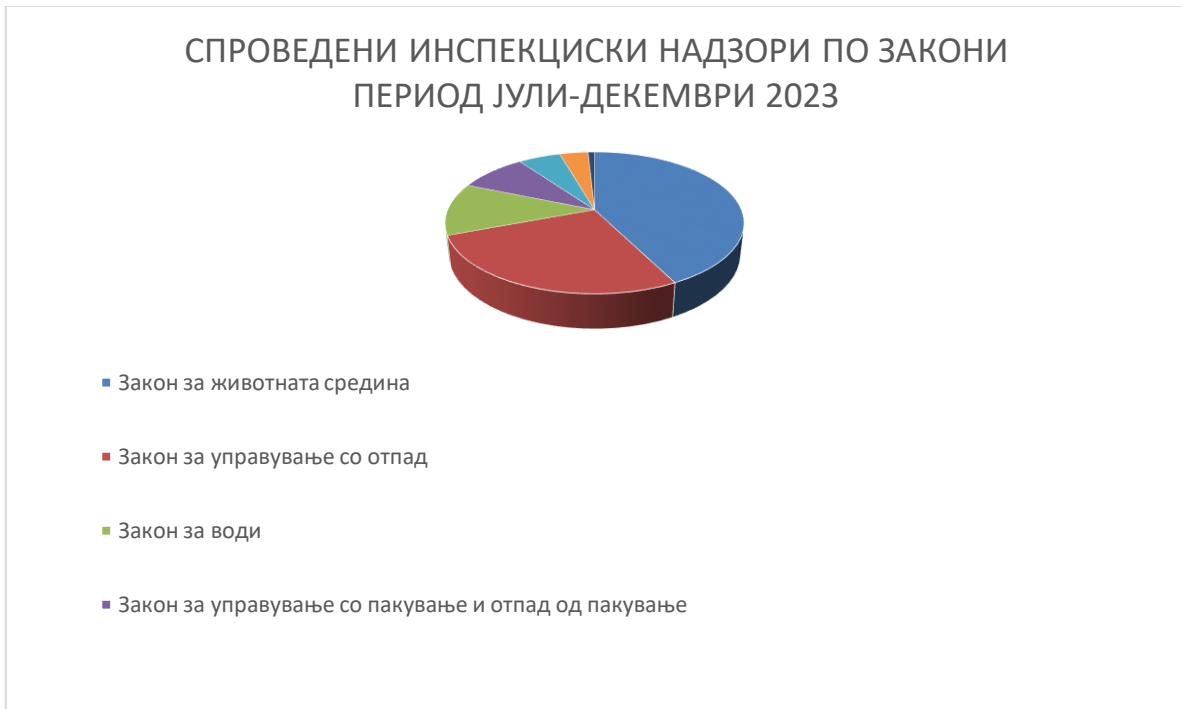
Ред.Бр.	Регион/Општина	Вид на надзор			Вкупно надзори	Вкупно неправилн.
		Редовен надзор	Вонред. надзор	Контрол. надзор		
22	Дебар	2			2	
23	Дебрца	1	1	2	4	1
24	Кичево	10	1	3	14	6
25	Македонски Брод	2			2	
26	Охрид	24	2	3	29	3
27	Пласница					
28	Струга	12	5	2	19	2
29	Центар Жупа					
	Југоисточен регион	70	19	39	128	24
30	Богданци	4	3		7	1
31	Босилово	2	1	2	5	2
32	Валандово	5		2	7	1
33	Василево	5	2	3	10	2
34	Гевгелија	32	5	11	48	10
35	Дојран	5	2	4	11	
36	Конче	2		3	5	
37	Ново Село	4	1	1	6	
38	Радовиш	4	1	4	9	2
39	Струмица	7	4	9	20	6
	Пелагониски регион	50	11	4	65	6
40	Битола	26	4		30	1
41	Демир Хисар	6	1		7	
42	Долнени	1			1	
43	Кривогаштани		1		1	
44	Крушево		1		1	1
45	Могила	1			1	
46	Новаци			2	2	
47	Прилеп	7	4	2	13	4
48	Ресен	9			9	
	Полошки регион	116	28	11	155	40
49	Боговиње	6	1		7	3
50	Брвеница	11	1	1	13	2
51	Врапчиште	4			4	
52	Гостивар	33	5	3	41	7
53	Желино	7		3	10	1
54	Јегуновце	2	1	1	4	1
55	Маврово и Ростуша	12	1		13	3
56	Теарце	6	2		8	2
57	Тетово	35	17	3	55	21

Ред.Бр.	Регион/Општина	Вид на надзор			Вкупно надзори	Вкупно неправилн.
		Редовен надзор	Вонред. надзор	Контрол. надзор		
	Североисточен регион	48	25	9	82	30
58	Кратово	5	2		9	2
59	Крива Паланка	10	8	1	19	5
60	Куманово	25	13	6	44	20
61	Липково	2	2	2	6	2
62	Ранковце	2			2	
63	Старо Нагоричане	4			4	1
	Скопски регион	86	21	24	131	39
64	Аеродром	3			3	
65	Арачиново					
66	Бутел					
67	Гази Баба	24	4	5	33	7
68	Ѓорче Петров	7		1	8	1
69	Зелениково		1		1	1
70	Илинден	6	4	4	14	4
71	Карпош	6			6	
72	Кисела Вода	6	1	1	8	1
73	Петровец	3	4	4	11	5
74	Сарај	1	1	2	4	1
75	Сопиште					
76	Студеничани	5	2	1	8	2
77	Центар	16	3	2	21	13
78	Чаир			1	1	
79	Чучер-Сандево	9	1	3	13	4
80	Шуто Оризари					
	- ВКУПНО	600	180	175	955	244

Инспекторатот во предметниот период постапувал по 7 закони и бројот на реализирани инспекциски надзори по закони е следен:

- Закон за животната средина.....405,
- Закон за управување со отпад.....256,
- Закон за води.....114,
- Закон за управување со пакување и отпад од пакување.....84,
- Закон за заштита на природата.....52,
- Закон за утврдување на цени на водните услуги.....35

- Закон за управување со електрична и електронска опрема и отпадна електрична и електронска опрема.....8
- Закон за квалитет на амбиенталниот воздух.....1.

Најмногу надзори се реализирани во вардарскиот, полошкиот и скопскиот регион, додека најмал број на надзори се евидентирани во пелагонискиот и југозападниот регион.

Законот за животната средина е закон по кој се вршени најголемиот број на инспекциски надзори во второто полугодие, посебно во делот на индустријата, следат законот за управување со отпадот и законот за водите.

ПРЕТСТАВКИ:

Државниот Инспекторат за животна средина уште во 2016 година воспостави систем за добивање претставки преку Интернет страницата, а истиот е дополнет со добивање претставки преку Фб страницата односно посебна платформа за пријавување-Пријави.

Во вторите 6 месеци од 2023 година добиени се вкупно 52 претставки од граѓаните по пат на достапните начини на комуникација, Фејсбук Месинџер (25, 3 се однесувале на ДИЖС), Веб-Пријави фрешдеск алатка (27, 2 се однесувале на ДИЖС).

Во однос на претходниот шестмесечен период бројот на претставките е идентичен, благодарение на превентивното постапување на инспекторите од Државниот Инспекторат за животна средина во рамки на редовните планирани инспекциски надзори, односно редовното информирање до јавноста преку каналите за информирање за кој вид на проблем каде да се обраќаат.

Од вкупно примените 52 претставки, 5 биле наменети за инспекторите во ДИЖС, сите останати 47 претставки се однесувале на постапување на општинските/овластените инспектори за животна средина, како и за комунални работи општинските/овластените комунални инспектори. Најчесто претставките се однесувале на управување со отпад, палење на отпад/стришта на јавни површини, бучава од угостителски објекти, непријатна мирисба од чување домашни животни, атмосферски канал и канализација.

ДИЖС има постапено по сите претставки со теренски инспекциски надзори, самостојно или координирано со овластен инспектор за животна средина од општините. Претставките пристигнати по Фејсбук Месинџер или Е-пошта/Веб-Пријави, а кои не биле во надлежност на ДИЖС, се препратени до соодветни институции или барателите се упатени каде да се обратат (овластен инспектор за животна средина, овластен комунален инспектор или друг надлежен орган на централно ниво).

V. Обука на инспекторите и административните службеници

Во согласност со член 50, став (1) од Законот за инспекциски надзор, директорот на Државниот инспекторат за животна средина, донесе Годишен план за индивидуално стручно усовршување и обука на секој инспектор за 2023 година, како и Годишен План за генерички обуки на административните службеници за 2023 година. Низ континуиран процес се врши надградување на основните компетенции и вештини особено кај инспекторите, со што се овозможува постигнување на високи перформанси и помош во нивниот професионален развој заради постигнување на стратешките основи.

Во второто полугодие на 2023 година согласно Годишната програма за работа, ДИЖС вршеше континуиран професионален развој на Државните инспектори и другиот стручно-административен кадар преку спроведување на систем и програма за професионален развој на вработените односно, унапредување на знаењата и способностите со цел, квалитетно и ефикасно вршење на инспекцискиот надзор што е во согласност со стратегијата за понатамошно развивање на инспекцискиот систем во Република С.Македонија и добрата европска пракса.

Врз основа на Годишните Програми за генерички обуки за државните инспектори во ДИЖС, односно генерички обуки за административците, државните инспектори во државниот Инспекторат за животна средина за 2023 година обуките ги реализираа во второто полугодие преку е-обука односно платформата за генерички обуки на Инспекцискиот Совет.

Административните службеници реализираа по 3 е-обуки согласно Годишната програма одобрена од МИОА.

Сите државни инспектори од Државниот Инспекторат за животна средина и административците имаат континуирани специјализирани обуки за материјалните закони по системот на е-обуки, области: животна средина, заштита на природата, водостопанство, односно сите закони за кои се надлежни од овие три области, финансиско и останато административно-канцелариско работење.

Согласно Заклучок на Владата на РСМ се реализирани задолжителни обуки за сајбер безбедност/хигиена за сите вработени во администрацијата. Во месец декември реализирана е едnodневна обука за ЗОУП, ЗИН, акти во инспекциска постапка, записник, решение, жалба, останати правни лекови, прекршочна постапка, претставки.

Одржана Обука за слободен пристап до информации од јавен карактер во организација на Агенцијата за инспекциските служби во РСМ.

VI. Буџет и финансирање

Со средствата од буџетските ставки се врши редовно сервисирање на надоместоци за канцелариите во и надвор од Скопје (струја, вода, ѓубретарина, наем, загревање), потоа регистрација и сервис на службените моторни возила, надомест за гориво, услуги за мобилна телефонија и интернет, ИКТ одржување, редовен систематски преглед и осигурување на сите вработени и возилата, набавка на средства за работа (нови записници за констатација, службени легитимации, деловодници, итн), останати потреби на Инспекторатот во однос на ангажирање акредитирана лабораторија за животна средина мерење на емисии во воздух и вода, набавка на заштитна опрема, итн. Во 2023 година не е одобрена набавка на мебел, односно возила за реализација на службените задачи, а од страна на Комерцијална Банка АД, Скопје на Инспекторатот му е подарено 1 користено возило заради вршење на инспекциски надзори, истото веќе се користи за инспекциски надзори во Североисточниот регион, Крива Паланка, Куманово и околните општини.

Прегледот за реализација на Буџетот на државниот инспекторат за животна средина за второто полугодие во 2023 година е поместен на сликата подолу.

Во основа буџетот во втората половина на 2023 година ги задоволи потребите за функционирање на Инспекторатот.

Сите информации во врска со Јавните набавки се поместени на Е-системот за Јавни набавки, годишен план, реализирани набавки, договори, вредност, извештај а реализирани јавни набавки итн. Линк е поместен и на веб страната на ДИЖС, во делот за слободен пристап до информации од јавен карактер.

Табела – Реализација на Буџет на ДИЖС за второ полугодие од 2023 година

Раздел	Сметка	Програма	Поставка	Буџет 2023	План 01/07-31/12/2023	Реализирано 01/07-31/12/2023	Разлика Буџет-Реализација	% Реализација/Буџет 2023	
12102	630	19	401	Основни плати	16,090,000.00	8,757,798.00	8,750,995.00	7,339,005.00	54
12102	630	19	402	Придонеси за социјално	6,250,000.00	3,393,275.00	3,392,905.00	2,857,095.00	54
12102	630	19	404	Надоместоци	300,000.00	290,000.00	290,000.00	10,000.00	97
12102	630	19	420	Патни и дневни расходи	300,000.00	100,000.00	109,009.00	190,991.00	36
12102	630	19	421	Комунални услуги, греење,	2,915,000.00	915,000.00	1,319,590.00	1,595,410.00	45
12102	630	19	423	Материјали и ситен инвентар	750,000.00	150,000.00	464,029.00	285,971.00	62
12102	630	19	424	Поправки и тековно одржување	2,300,000.00	1,300,000.00	1,633,339.00	666,661.00	71
12102	630	19	425	Договорни услуги	5,330,000.00	2,330,000.00	2,352,368.00	2,977,632.00	44
12102	630	19	426	Други тековни расходи	400,000.00	300,000.00	144,628.00	255,372.00	36
12102	630	19	464	Разни трансфери	200,000.00	0.00	0.00	200,000.00	0
12102	630	19	480	Купување на опрема и машини	890,000.00	0.00	353,798.00	536,202.00	40
			вкупно		35,725,000.00	17,536,073.00	18,810,661.00	16,914,339.00	53

VII. Меѓународна соработка

Меѓународната соработка и активност на ДИЖС е посебно нагласена години наназад и е мошне важна при секојдневното работење на Инспекторатот.

Инспекторатот во рамките на своето работење, со цел полесно приближување кон ЕУ соработува со внатрешните и надворешните институции кои ги покриваат областите кои ги третира, за што има склучено и меморандуми за соработка со голем број институции. Државниот инспекторат за животна средина со своето работење врши сложени, стручно оперативни и аналитички задачи и активности за поддршка на целокупниот процес на ЕУ интеграцијата и преговори за пристапување во делот на инспекторатот:

- Планирање и координација во врска со реализацијата и мониторинг на НПАА во делот на инспекторатот и учество во работни групи во НПАА на поглавјето: 27. Животна средина и клима **(континуиран процес)**
- Учество на Состанок од 3-7 јули на Генералниот Инспектор за животна средина како претставник на ДИЖС во тимот за Скринингот за Поглавје 27 Животна средина и Климатски промени Кластер 4 Зелена Агенда, Брисел, Белгија, во Европска Комисија.
- Учество во работните состаноци во Европската Мрежа на Обвинители за животна средина заедно со Здружението на јавни обвинители на Република Северна Македонија, како и соработката со Интерпол и Европол-Мрежата за сузбивање на Криминалот во животната средина со крајна цел континуирано административно зајакнување на институциите во нашата држава, оперативни активности согласно европската мулти-функционалната платформа за ризици од криминалот (делот за животна средина) ЕМРАСТ на Европол и реализација на оперативни активности во делот на отпад и природа. Учество на Конференција за загадување на животната средина и отпад, Хаг, Холандија на контакт лицето од РСМ, Генерален Инспектор за животна средина.
- Учество на настани од проекти организирани од IMPEL Мрежата на Инспектори за животна средина од ЕУ, каде сме полноправен член од мај 2006 година, со цел зајакнување на капацитетот за ефикасно спроведување на законодавството од областа на животната средина (детален опис во делот за проекти). ДИЖС беше домаќин во втората половина на 2023 на Конференција за загадување на почви на 25 европски експерти и останати 25 беа приклучено онлајн. Во рамки на Националниот Извештај за Стручна ревизија на перформансите на инспекциските служби за животна средина на С.Македонија и Србија, 4 претставника на ДИЖС предводени од директорот учествуваа на состанок во Белград, Србија.

VIII. Други активности на инспекциската служба

VIII.1. Начело на транспарентност и јавност

При вршење на работите Инспекторатот ги почитува начелата на транспарентност и јавност во согласност со закон. На барање на заинтересираните правни и физички лица Инспекторатот е должен да ги достави сите неопходни информации кои би можеле да им бидат од корист, а кои се однесуваат на општата безбедност на крајните корисници и ризикот по животот и здравјето на луѓето и животните, освен информациите за кои со закон не е дозволен пристап.

Државниот инспекторат за животна средина ја одржува својата официјалната фејсбук страна¹, на која граѓаните можат да се информираат за тековното работење на Инспекторатот, преку отворена и конструктивна комуникација, да ги споделуваат своите коментари, идеи и прашања. Оваа страна има за цел навремено и транспарентно да ги информира граѓаните за активностите на Државен инспекторат за животна средина и за корисните информации и услуги кои ги обезбедува институцијата за граѓаните.

На фејсбук страницата во предметниот период се објавени повеќе од стотина објави.

Во делот на Веб страницата на ДИЖС за слободен пристап на информации од јавен карактер се поместени сите законски потребни информации за запознавање на јавноста, како и одделни задолженија од страна на Владата на Република С.Македонија.

VIII.2. Односи со медиуми

Државниот инспекторат за животна средина во текот на второто полугодие 2023 година одржа две прес-конференција, средба со медиумите со цел информирање за периодични активности кои се предмет на интерес на медиумите и јавноста, како и презентација на Првиот Шестмесечен Извештај за работењето на ДИЖС во јануари-јуни 2023 година.

Воедно од страна на инспекторатот редовно се доставувани соопштенија до медиумите и истите се публикувани во дневните информативни изданија како и на повеќе интернет портали, а објавени се десетици изјави во врска со актуелни состојби за инспекциските надзори во сите три области, животна средина, водостопанство и природа врз основа на барања од различни медиуми.

¹<https://m.facebook.com/%D0%94%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BD-%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%82-%D0%B7%D0%B0-%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0-Inspektorati-Shtet%C3%ABror-i-Mjedisit-105140678120971/>

Учество на тема квалитет на воздухот на Радио УРБАН, Скопје.

VIII.3. Интернет страница

Информации поврзани со и за работата на Државниот инспекторат за животна средина во електронска форма на граѓаните им се достапни на страната <http://www.sei.gov.mk>.

Оваа страна има за цел навремено и транспарентно да ги информира граѓаните за активностите на Државен инспекторат за животна средина и за корисните информации и услуги кои ги обезбедува институцијата за граѓаните.

Во текот на второто полугодие се објавени Прв 6-месечен Извештај за работата на ДИЖС за 2023 година, Годишен План за ризици од корупција во ДИЖС за 2024 година, Годишен План за работа на ДИЖС за 2024 година, останати информации од тековно работење на ДИЖС.

Редизајнот на Веб страницата на ДИЖС е планирана во текот на 2024 година преку проект финансиран од Програмата за развој на Обединетите Нации.

VIII.4. Соработка со други инспекциски служби и државни институции

Државниот инспекторат за животна средина заради широкиот спектар на разнородни законски овластувања и надлежности при своето работење соработува со следните институции: Царинска управа на Република Северна Македонија, Министерство за внатрешни работи - МВР, Национален координативен центар за гранично управување - НКЦГУ, Агенција за храна и ветеринарство - АХВ, Централен регистер на Република Северна Македонија, Управа за јавни приходи - УЈП, Државен Управен инспекторат, Државен инспекторат за градежништво и урбанизам-ДИГУ, Државен инспекторат за земјоделство, Државен Санитарен и здравствен инспекторат...АВРМ-Агенција за вработување на Република Северна Македонија, Управа за финансиска полиција, Здруженија на јавни обвинители и судии на РСМ и др.

Инспекторатот имаше соработка со МВР-Полиција, Одделот за Европол и Бирото за Јавна Безбедност како и Царинската Управа во делот на реализација на оперативни активности во борбата со криминалот во животната средина и Националната стратегија за процена на ризици од организиран криминал (област еколошки криминал).

Извршен е инспекциски надзор од страна на Државниот Архив на РСМ и Државниот Управен Инспекторат во делот на архивското и канцелариско работење како и спроведување на неколку закони од областа на административното работење и вработените во јавниот сектор, потоа работните односи. Од извештаите од надзорите добиени се минимални укажувања во насока на подобрување на работењето во предметната област.

Тренинг со царински службеници од Царинската Управа во централата во Скопје во врска со Конвенцијата за прекугранична трговија со загрозувани видови флора и фауна-CITES.

VIII.5.Соработка со бизнис заедницата и граѓански здруженија

Државниот инспекторат за животна средина продолжи со соработката со голем број на граѓански здруженија и невладини организации во второто полугодие на 2023 година, со градење партнерски однос се со цел подобрување на состојбата со животната средина. Со Центарот за климатски промени од Гевгелија во делот изработка и промовирање на т.н Извештај во Сенка за Поглавјето 27.

Учество на конференција на АДКОМ-Здружение на давателите на јавни комунални услуги во РСМ, Проект за дигитализација на водните услуги, финансиран од GIZ, Германската Меѓународна Помош.

Инспекторатот продолжи да гради партнерски однос и со бизнис заедницата со подобрување на работењето на бизнисите преку директна комуникација со истите и спроведување на законските одредби од областа на животната средина и условите од управните акти (дозволи, елаборати...), учество на состаноци во рамки на Програмата за Зелен развој-UNDP Македонија.

Континуирана е соработката со ЗЕЛС во делот за спроведување на новиот Закон за инспекциски надзор во животната средина, комуникација со МЖСПП при подготовка на два подзаконски акта за трошоци надвор од редовните инспекциски постапки и изработка на Годишен План за инспекциски надзор во животната средина на централно и локлано ниво.

Учества на работилници и настани за младинско учество, дигитализација на процесите во државната управа, заштита на лични податоци, интегритет и транспарентност.

Потпишан Меморандум за соработка со Планинарската Федерација на РСМ.

Одржани два тренинга во Кавадарци и Битола во соработка со МЕД-Македонското Еколошко Друштво, АХВ, Полиција, правосудни органи и граѓански здруженија во делот на борба со труење на дивниот свет, стандардни оперативни процедури.

VIII.6.Соработка со образовни и научни институции

Државниот инспекторат за животна средина е во континуирана соработка со образовните и научните институции од областа на животната средина, шумарството, земјоделството, природните и техничките науки како што се Македонската Академија на Науките и Уметностите-МАНУ, Шумарскиот Факултет, Скопје, Факултетот за безбедност, Скопје-во делот на обука за студентите во рамки на предметот за Еколошки Криминал кај Проф.Д-р Марина Малиш-Саздовска, Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје-во рамки на проектот Балкандетокслајф за труење на дивни животни, Универзитетот Гоце Делчев, Штип-со ректорот на УГД воедно и Проф. Д-р Дејан Мираковски во делот за квалитет на амбиентен воздух, Технолошко-Металуршки факултет, Скопје, ПМФ, Институтите за Хемија и Биологија и други.

VIII.7. Проекти

Со проектите финансирани од Европската Унија преку инструментот за претпристапна помош-IPA, се овозможи подобрување на системите за анализа на ризик како и проценка на ефективността на работењето на инспекциските служби преку изработените: прирачници, протоколи, стандардни оперативни процедури.

Со примена на новиот концепт на инспекциски надзор преку планирање врз основа на процена на ризик и воедначено вршење на инспекцискиот надзор, ќе се постигна поголема транспарентност, предвидливост и правна сигурност за субјектите на надзор. Заложбата на Државниот инспекторат за животна средина за навремено, квалитетно, ефикасно вршење на инспекциските надзори со цел почитување на законските прописи продолжи и во втората половина на 2023 година.

Проекти во рамки на Кластерите од Европската Мрежа на Инспекторатите за животна средина IMPEL континуирано, сите детали за настаните се поместени на следниот линк <https://www.impel.eu/projects/>

- Градење капацитети и тренинг за инспекторите за животна средина
- Поддршка за реализација на примената на Директивата за Индустриски Емисии
- Серија на семинари “Лекции научени од индустриски несреќи”
- Инспекции во животната средина во индустриски инсталации согласно Директивата за индустриски емисии
- Методологија за процена на ризик
- Вода и ремедијација на почва (Конференција во месец ноември во Скопје)
- Борба со илегалното убивање на птици, два тренинга со МЕД, полиција, правосудни органи, граѓански сектор во Кавадарци и Битола.
- Директивите за птици и живеалишта, трендови (Припрема на Зелен Стручен Извештај од аспект на инспекција за РСМ)
- Генерална Асамблеа на Мрежата и состанок на Националните Координатори, декември, Мадрид, Шпанија (учество на национален координатор).
- Работилница во рамки на Проектот за Национален Стручен Извештај во декември Белград, Србија учество на 4 лица од ДИЖС, тројца ЕУ експерти и претставници на Инспекцијата за животна средина на Србија.

Соработка со регулаторни институции од Европа во рамки на Проектот EU-Twix (*зелени царини*) во рамки на секојдневна размена на податоци сврзани со прекугранична трговија со заштитени видови на флора и фауна, CITES Конвенција. Одржана обука за EU-TWIX алатката за размена на податоци.

Европол, Европска Мрежа на Полициите, Платформа “ЕМРАСТ”-Повеќефункционална Платформа за ризици од криминалот, дел за животна средина и сузбивање на еколошкиот криминал. (вебинари, хибридни настани).

Учество на скрининг за Поглавјето 27: Животна средина и климатски промени, во Брисел во Европската Комисија, 3-7 јули.

Учество на настани организирани во рамки на ЕУ Проекти за природа НАТУРА2000МК (СІТЕС) и екосистемски услуги, нов ЕУ Твининг Проект за управување со отпад, нов ЕУ Твининг Проект за индустриско загадување, Проект за инвенторизација на жива, проекти со кои координира МЖСПП.

Меѓународен Проект за Катастар за подземни води, финансиран од Швајцарија.

СЛОБОДЕН ПРИСТАП ДО ИНФОРМАЦИИ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР:

Во текот на вторите 6 месеци се примени 4 барања за слободен пристап до информации од јавен карактер, сите 4 се одговорени целосно, сите се во законскиот рок, без дополнување на одговорите односно жалба по истите до Агенцијата за слободен пристап до информации од јавен карактер.

Сите останати информации се поместени на посебен линк на Веб страната на ДИЖС за слободен пристап до информации од јавен карактер. Изготвен е и Годишен Извештај и истиот е објавен на веб страницата на ДИЖС.

IX. Заклучоци и препораки

Со примена на новиот концепт на инспекциски надзор преку планирање врз основа на процена на ризик и воедначено вршење на инспекцискиот надзор, се постигна поголема транспарентност, предвидливост и правна сигурност за субјектите на надзор. Општата оценка на реализација на зацртаните програмски цели и задачи, е на високо ниво на нивно исполнување, квалитетно, ефективно, ефикасно почитувањето на роковите, придонесот кон остварување на зацртаните цели и планови во поглед на годишната програма за работа на институцијата и покажа посветеноста и ангажираноста во планирањето и остварувањето на резултатите, работната етика и дисциплина.

Општата оценка на реализација на зацртаните програмски цели и задачи, е на високо ниво на нивно исполнување, квалитетно, ефективно, ефикасно почитувањето на роковите, придонесот кон остварување на зацртаните цели и планови во поглед на годишниот план за работа на институцијата и покажа посветеност и ангажираност во планирањето и остварувањето на резултатите, работната етика и дисциплина.

Државниот инспекторат за животна средина, во извештајниот период, внимаваше да не се наруши редовното и нормалното функционирање на институцијата и динамиката на вршење на инспекциските надзори ја прилагоди на состојбата според ресурсите, а се со цел да се одговори на работните задачи и доследно и навремено спроведување на обврските на инспекторатот во врска со законите кои се во негова надлежност.

Препораки за решавање на проблемите со кои се соочува инспекциската служба и неможност за преземање на мерки по законите се следните:

-Усвојување на Законот за инспекцискиот надзор во животната средина во април 2022 година е од големо значење за иднината на инспекцискиот систем во животната средина во РСМ. Главна причина поради која се пристапи кон изработка на нов закон беше потребата од координирано повеќегодишно планирање на инспекцискиот надзор на централно и локално ниво, кое ќе ги следи долгорочните стратешките цели и приоритети предвидени во стратешките документи од областа на животната средина, како и планирање на инспекцискиот надзор во согласност со воспоставени критериуми за процена на ризик во согласност со влијанието кое субјектите на надзорот го имаат врз животната средина.

Со донесувањето на Законот за инспекциски надзор во животната средина ќе се овозможи воспоставување на повеќегодишно планирање на инспекцијата во животната средина во согласност со целите и приоритетите дефинирани во стратешките документи, што ќе се обезбеди преку донесување на повеќегодишен план за инспекција во животната средина, како и донесување на единствената програма за инспекција во животната средина во согласност со воспоставени критериуми за процена на ризикот врз животната средина. Интензивирање на припремниот процес и обврските кои произлегуваат од законот за навремено и ефикасно спроведување на законот.

Предлог за подобрување на инспекцискиот систем во животната средина е да се етаблира единствен систем на единствено централно ниво, пред се поради незадоволителни резултати од страна на општинските инспекциски служби од 2005 година откако е започната

децентрализација до 2023 година, цели 18 години, каде само 45% од локалните самоуправи имаат назначено општински инспектори за животна средина и имаат генерално незадоволителен учинок и низок степен на спроведување на законодавството.

-Започнувањето со работа и спроведување на дигиталната платформа „Е-инспектор“ - електронскиот систем за инспекциски надзор, ќе понуди подобро планирање и менаџирање на ризикот на инспекцискиот надзор и подобрена ефикасност, транспарентност и одговорност во работата на инспекторите како и интероперабилност.

-Воведувањето на единствен електронски регистар-База на податоци која ќе се полни тековно со потребните информации, со која нема дополнително да се задолжува инспекторот да доставува извештаи и планови.

-Набавка на возила за спроведување на инспекциски надзор и решавање на проблемот со канцелариски простор на централата на ДИЖС во Скопје.

-Потреба за отпочнување на процес на воведување на меѓународниот стандард ISO 9001:2015 Системи за менаџмент со квалитет, како и зајакнување на системот за сајбер безбедност.

-За ефективно и ефикасно спроведување на промените кои произлегуваат од законите по кои постапуваат инспекторите, потребно е единствен систем за обуки и стручно усовршување на инспекторите, кој ќе се спроведуваат врз основа на соодветно развиена Стратегија, која ќе биде основа за развој на соодветни и структурирани програми за обука, кои ќе се спроведуваат континуирано, преку софтверско решение за е-обуки.

-Изработка на комуникациска стратегија за промовирање на активностите и улогата на инспекциските служби во РСМ.

Заложбата на Државниот инспекторат за животна средина за навремено, квалитетно, ефикасно вршење на инспекциските надзори со цел почитување на законските прописи ќе продолжи.

Изработил во име на ДИЖС:

Дарко Блинков, Генерален Инспектор за животна средина